

X ČAS RAČUNSKIH VEŽBI BUKA

Čist zvuk se može opisati kao talas koji se prostire kroz vazduh! Talasi se mogu matematički opisati preko amplitude i frekvencije! Kada se matematički izražava odnos dva talasa, mogu se porediti energetske nivoe dva zvuka, kao:

$\log_{10} \left(\frac{W}{W_{\text{ref}}} \right)$, gde W i W_{ref} , predstavljaju energiju u vatima, za bilo koji zvučni talas i referentni

zvučni talas. Kako je energija proporcionalna kvadratu pritiska, ovaj izraz može se napisati i kao:

$$\log_{10} \left(\frac{P^2}{P_{\text{ref}}^2} \right), \text{ gde je } P\text{-pritisak zvuka, u N/m}^2,$$

P_{ref} —neki referentni pritisak, u N/m²

Matematički se jednostavnije izraz može prikazati kao:

$$2 \log_{10} \left(\frac{P}{P_{\text{ref}}} \right).$$

Ovim izrazom definisana je jedinica bel.

Deljenjem bel sa 10 dobija se jednostavnija formula i tada jedinica postaje decibel!

Koji se referentni pritisak uzima?

Najmanji pritisak zvuka koje ljudsko uho može da detektuje jeste $2 \cdot 10^{-5} \text{ N/m}^2$ i ta je vrednost uzeta kao referentna.

Uz ovu referentnu vrednost pritiska dobija se nivo buke (NB), izražen u decibelima (dB) koji se može odrediti:

$$\text{NB} = 20 \log_{10} \left(\frac{P}{P_{\text{ref}}} \right), \text{ gde je NB-nivo buke, u dB,}$$

P —pritisak zvuka, u N/m²,

P_{ref} —referentni pritisak, $2 \cdot 10^{-5} \text{ N/m}^2$.

Najviši nivo buke, do koga molekuli vazduha mogu da prenose zvučne talase je 194 dB, a donja granica sluha je 0 dB. U učionici srednji nivo buke je oko 50 dB. Razgovor može imati nivo buke oko 60 dB. Sat za buđenje (alarm, koji vam zvoni) ima nivo buke oko 80 dB, a avion koji poleće proizvodi i preko 115 dB buke. Rok koncerti imaju uobičajeni nivo buke od 110 dB. Najjači zvuk izmeren je pri lansiranju rakete i bio je 134 dB.

Zvuk putuje uniformno, ravnomerno, u svim pravcima jednako, opadajući sa udaljavanjem od izvora. Intenzitet zvuka obrnuto je proporcionalan kvadratu radijusa u odnosu na izvor zvuka.

Prema tome može se napisati sledeći izraz:

$\text{NB}_r = \text{NB}_0 - 10 \log r^2$, gde je NB_r —nivo buke na određenoj udaljenosti r od izvora zvuka, dB

NB_0 —nivo buke na izvoru, dB,

r —udaljenost od izvora zvuka, m.

ZADATAK

1. Izvor zvuka proizvodi nivo buke od 80 dB. Koliki bi bio nivo buke na udaljenosti od 100 m od izvora?

Rešenje: 40 dB

2. Koji je prosečan nivo buke zvuka čije frekvencije i nivoi buke su prikazani u tabeli 1?

Tabela 1.

Frekvencija zvuka u oktavi (Hz)	Nivo buke (dB)
31,5	10
63	12
125	16
250	15
500	22
1000	52
2000	32
4000	40
8000	28
16000	27
32000	34

Rešenje: 35,7 dB

3. Pumpa za prepumpavanje otpadne vode emituje zvukove koji su izmereni meračem jačine zvuka na različitim frekvencijama, kao što je prikazano u tabeli 2. Odrediti prosečni nivo buke koji se emituje iz pumpe i proceniti da li ovaj nivo buke odgovara kriterijumu koji je propisan za radno osoblje na postrojenju za tretman otpadne vode koje dnevno provede 8 časova na radnom mestu. U tabeli 3 dat je propisani nivo buke za zaposlene i vreme koje se sme provoditi uz određeni nivo buke.

Tabela 2.

Frekvencija zvuka u oktavi (Hz)	Nivo buke (dB)
31,5	60
63	85
125	82
250	105
500	95
1000	120
2000	80
4000	21
8000	100

Tabela 3. Granične vrednosti buke za zaposlene

Period (h)	Nivo buke (dB)
8	90
6	92
4	95
3	97
2	100
1	105
0,5	110
0,25	115

Rešenje: 103,7 dB

Prema kriterijumu datom u tabeli 3 granična vrednost za 8-časovno radno vreme je prekoračeno!